

Голок В.Я.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Панасюк Т.П.

студентка

Національний технічний університет України

«КПІ», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** В статті розглянуто основні показники розвитку сфери лізингових послуг в Україні в динаміці за декілька років. Виділені галузі економіки, які є лідерами щодо використання лізингу для оновлення технічного устаткування. Систематизовано статистичні дані щодо кількості та вартості укладених лізингових договорів на ринку. Проаналізовано розподіл вартості договорів фінансового лізингу в Україні за терміном їх дії та детерміновано ймовірні причини спадних тенденцій цього розподілу. Вказані закони, які регулюють правовий аспект діяльності вітчизняного ринку лізингу. Визначені основні проблеми соціально-правового регулювання фінансових операцій даного виду та окреслено деякі напрямки вирішення цих проблем. Наведені приклади найуспішніших українських лізингових компаній та способів їх взаємодії у формі асоціативного об'єднання, не пов'язаного з отриманням комерційної вигоди чи розподілом ринку. Висвітлено взаємодію національних лізингових фірм з європейськими об'єднаннями та можливий варіант їх майбутньої співпраці та обміну досвідом.*

Ключові слова: лізингодавець, лізингоодержувач, ринок лізингу, лізинговий договір, лізингове законодавство.

Goliuk V.Y.

Panasiuk T.P

Specific features of the current stage of leasing development in Ukraine

Annotation. The dynamics of the main indicators of leasing services development in Ukraine was analyzed. The leading sectors of economy, which use leasing to update its technical equipment, were researched. The statistics on the number and value of leasing contracts on the market was systematized. Distribution of costs in financial leasing agreements in Ukraine was analyzed and credible reasons of descending trends of this distribution were determined. The laws regulating the legal aspects of domestic leasing market were indicated. Problems of social and legal regulation of such financial operations were stated, some ways to solve these problems were outlined. The examples of the most successful Ukrainian leasing companies were presented. Their cooperation as the union association unconnected with commercial benefit or market division was researched. Co-operation of national leasing enterprises with European associations and possible way of their forward collaboration and exchange of experience were highlighted in this paper.

Keywords: the lessor, lessee, leasing market, leasing contract, leasing legislation.

Голюк В.Я.

Панасюк Т.П.

Особенности современного этапа развития лизинга в Украине

Аннотация. В статье рассмотрены основные показатели развития сферы лизинговых услуг в Украине в динамике за несколько лет. Выделенные области экономики, которые являются лидерами по использованию лизинга для обновления технического оборудования. Систематизированы статистические данные по количеству и стоимости заключенных лизинговых договоров на рынке. Проанализировано распределение стоимости договоров финансового лизинга в Украине по сроку их действия и детерминировано вероятные причины

нисходящих тенденций этого распределения. Определены основные проблемы социально-правового регулирования финансовых операций данного вида и обозначены некоторые направления решения этих проблем. Приведены примеры самих успешных украинских лизинговых компаний и способ их взаимодействия в форме ассоциативного объединения, не связанного с получением коммерческой выгоды или распределением рынка. Освещены взаимодействие национальных лизинговых фирм с европейскими объединениями и возможный вариант их будущего сотрудничества и обмена опытом.

Ключевые слова: лизингодатель, лизингополучатель, рынок лизинга, лизинговый договор, лизинговое законодательство.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. На сучасному етапі лізинг виступає альтернативним варіантом банківським кредитам, що надаються для оновлення основних виробничих засобів підприємств. В Україні даний вид послуг лише набуває поширення. До того ж у зв'язку з економічною кризою в країні кількість операцій на вітчизняному лізинговому ринку в цілому йде на спад. Тому дана сфера фінансових послуг в Україні потребує детального аналізу, постійного моніторингу поточного стану та подальшого розвитку з урахуванням європейських тенденцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню стану ринку, характеру та перспектив розвитку лізингу в Україні на сучасному етапі присвячено праці О.І. Баєвої, Н.В. Лісовської, В. Б. Любивої, Д.В. Яковлева, О.П. Овсака, А.О. Машлякевича, В.І. Фриделята В. Т. Другової.

Формування цілей статті. Цілями дослідження є визначення особливостей сучасного етапу розвитку лізингу в Україні, а також пошук пріоритетних напрямів вдосконалення державної правової бази та окреслення шляхів використання європейського досвіду в даній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лізинг – це вид підприємницької діяльності, що полягає в інвестуванні тимчасово вільних або

залучених фінансових коштів в придбання майна, яке згідно з договором передається юридичним або фізичним особам за визначену плату і по закінченню дії договору може бути викуплено або повернуто лізингодавцю. Лізинг як гнучка форма фінансування та доповнення традиційного банківського кредитування сприяє розвитку країн з ринковою економікою. Загалом це фінансовий інструмент, який слугує посередником у сфері купівлі виробничого устаткування, транспортних засобів та іншого технічного обладнання [1, с. 46].

Дедалі більшого поширення лізинг набуває в Україні. На сучасному етапі вітчизняне регулювання лізингової діяльності здійснюється на основі законодавчих актів, які наведені на Рис. 1.

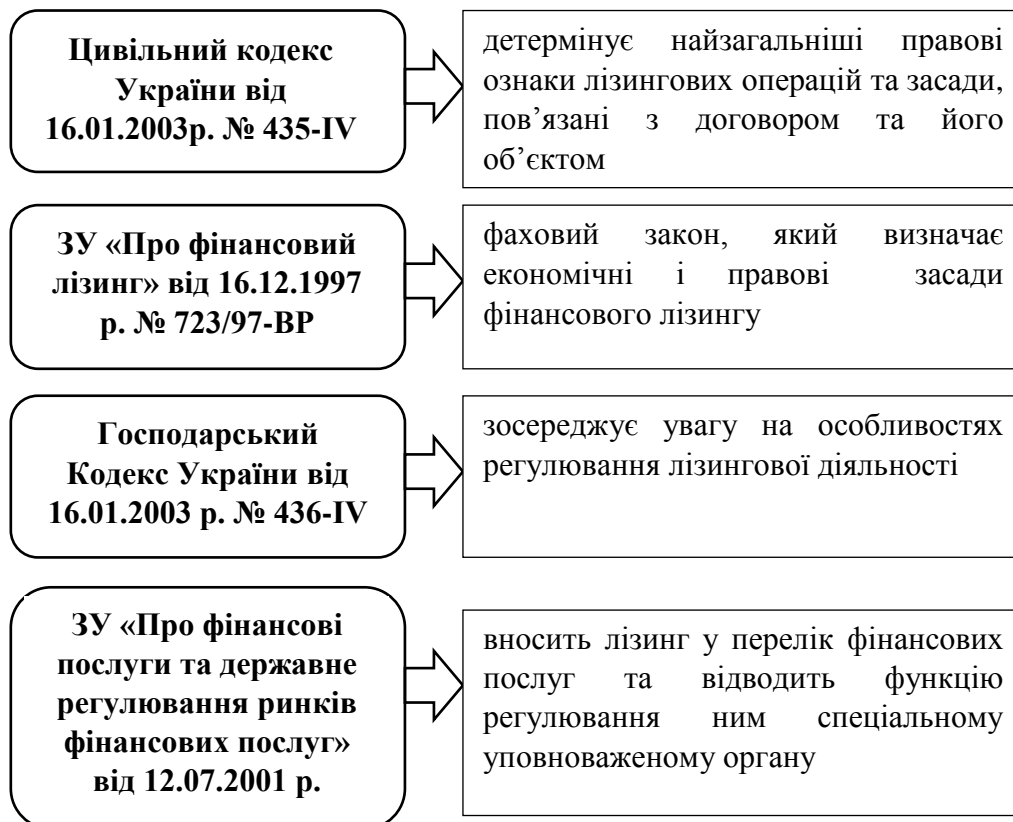

Рис. 1. Правова база державного регулювання лізингом в Україні

Джерело: структуровано авторами на основі [4, с. 228]

Дослідження сучасного стану лізингу в Україні здійснено, базуючись на статистичній інформації Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Законами України передбачено 2

види лізингу: фінансовий та оперативний. Фінансовий лізинг не надається для оренди засобів на терміни менше одного року, для оперативного ж лізингу не існує подібних обмежень. Не існує навіть окремого закону, який регулював би сферу оперативного лізингу [2, 3]. Деякі положення щодо неї наявні лише в Цивільному та Господарському кодексах України. Щодо фінансового лізингу, то це порівняно нова фінансова послуга для України, однак вона має власну правову базу (ЗУ «Про фінансовий лізинг»). Переважна більшість суб'єктів даного ринку була зареєстрована в 2005 -2007 рр. Діяльність вітчизняних лізингодавців проаналізуємо в динаміці за 3 роки (табл.1).

Таблиця 1

**Динаміка основних показників діяльності юридичних осіб
(лізингодавців) в Україні за 2012-2014 рр.[5]**

Показник	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014	Темпи приросту, %	
				30.09.2013/ 30.09.2012	30.09.2014/ 30.09.2013
Кількість зареєстрованих установ	235	256	264	8,9	3,1
Фінансові компанії, що надають послуги фінансового лізингу	94	124	184	31,9	48,4
Вартість діючих договорів фінансового лізингу, (млн. грн.)	44136,0	68255,4	57089,6	54,6	-16,4
Кількість діючих договорів фінансового лізингу, (од.)	22052	21746	27628	-1,4	27,0
Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період, (млн. грн.)	12951,4	29787,6	5328,5	130,0	-82,1
Кількість договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період, (од.)	8553	8147	6501	-4,7	-20,2

За вище наведеними даними можна зробити висновок, що кількість зареєстрованих лізингодавців в Україні має хоч не стрімку, але позитивну динаміку в межах 3-9% за рік. Що ж до кількості та вартості укладених договорів фінансового лізингу в даному секторі українського ринку, то чітко простежується спадний тренд. Це можна пов'язати із загостренням економічної та політичної кризи в Україні в аналізованому періоді.

Вартість договорів фінансового лізингу за галузями української економіки за 2014 рік представлена на Рис.2.

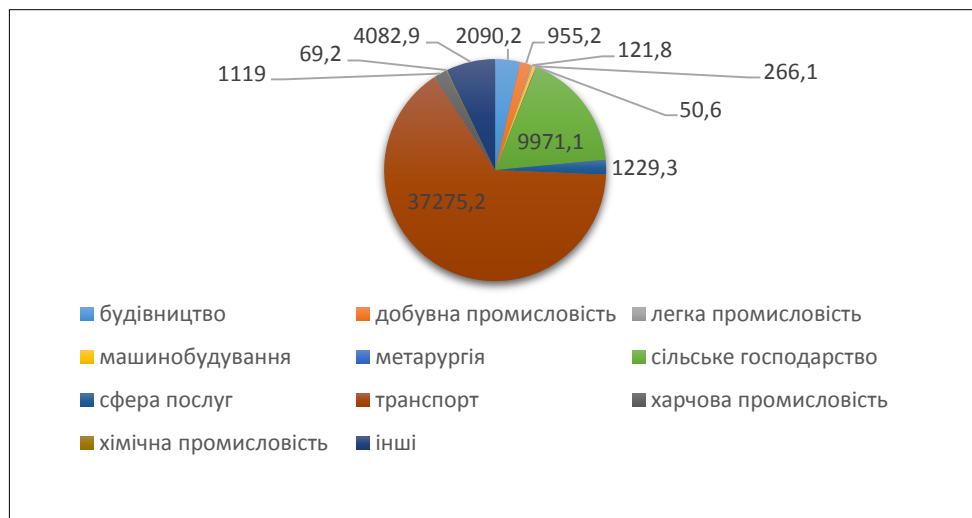

Рис.2. Вартість договорів фінансового лізингу за галузями станом на 30.09.2014 та млн. грн

Джерело: систематизовано авторами на основі[6]

Проаналізувавши дані діаграми, можна зробити висновок, що найактивнішими споживачами лізингових послуг в Україні є: транспортна галузь, сільське господарство, будівництво, сфера послуг, харчова промисловість, добувна промисловість (вартість договорів лізингу коливається в межах від 955,2 до 37275,2 млн. грн.).

Простежимо вартість лізингових договорів по галузях в динаміці за 3 роки (2012-2014 рр.) за табл. 2.

**Динаміка зміни вартості договорів фінансового лізингу за галузями в
2012-2014 рр., млн. грн.[5]**

Назвагалузі	Станом на 30.09.2012	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014	Темпи приросту (30.09.2014/ 30.09.2013), %
Будівництво	2155,5	1564,9	2090,2	33,6
Добувна промисловість	913,9	3877,5	955,2	-75,4
Легка промисловість	86,3	133,5	121,8	-8,8
Машинобудування	251,1	194,3	266,1	37,0
Металургія	129,5	94,6	50,6	-46,5
Сільське господарство	8319,5	8184,2	9971,1	21,8
Сфера послуг	2038,6	1274,7	1229,3	-3,6
Транспорт	26434,0	49208,9	37275,2	-24,3
Харчова промисловість	394,8	330,6	1119,0	238,5
Хімічна промисловість	74,3	43,8	69,2	58,0
Інші	3362,6	3368,2	4082,9	21,2
Всього	44160,1	68275,2	57230,6	-16,2

Дані з таблиці наочно демонструють, що явні галузі-лідери 2014 року, що виступають споживачами на ринку лізингових послуг, в динаміці показують не найкращі результати в плані зростання вартості лізингових угод. Так, транспорт (-24,3%), сфера послуг (-3,6%), та добувна промисловість (-75,4%) мають від'ємні темпи приросту, якщо оцінювати їх діяльність за 3 роки. Справжнім лідером виступає харчова промисловість, яка має 238,5% приросту за аналізований період. В цілому ж не можна стверджувати, що існує зростаючий тренд у вартості та кількості договорів фінансового лізингу за галузями української економіки.

Варто відслідкувати розподіл вартості договорів фінансового лізингу в Україні за терміном їх дії протягом 2012-2014 рр. Ми умовно поділили їх на строки від менше 2 до 5 років та від 5 до більше 10 років, так як представлено на Рис. 3.

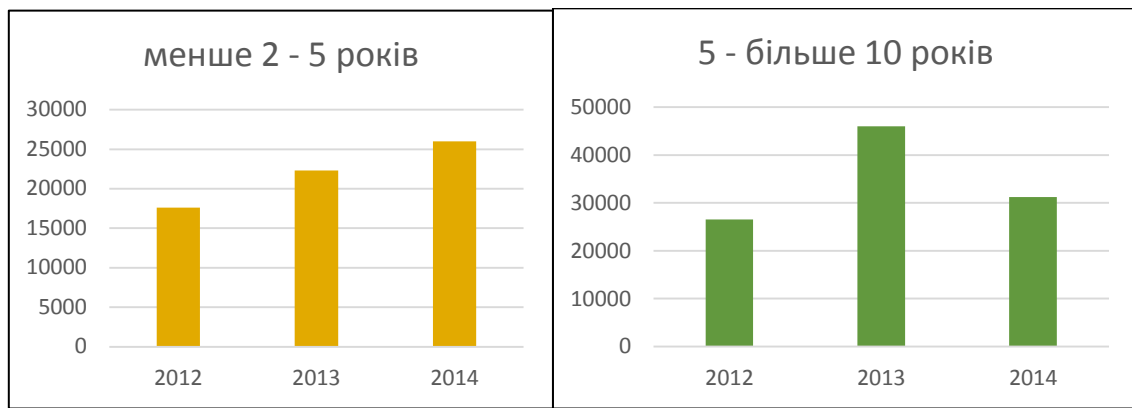

Рис.3. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу за терміном їх дії станом на 2012-2014 рр., млн. грн.

Джерело: систематизовано авторами на основі[6]

Звідси можна легко визначити, що кількість короткострокових лізингових договорів в Україні протягом аналізованих років зростала, а кількість довгострокових у 2014 році пішла на спад. Спадна тенденція останніх значною мірою спричинена негативними факторами в економічному та політичному житті країни, несприятливими інфляційними очікуваннями та невизначеністю ринкової кон'юнктури. Як наслідок підприємства вирішили зменшити свої ризики, укладаючи більше короткострокових лізингових договорів.

Лізингові договори класифікують також за обладнанням, яке береться в оренду або купується Рис.4.

Комплексно оцінивши наведені в діаграмі дані з абсолютними значеннями, ми визначили, що за 2013-2014 рр. кількість лізингових договорів на оренду та покупку транспорту, комп'ютерної техніки та поліграфічного обладнання зменшилась у відсотковому відношенні на 23,5% (з 53449,7 до 40903,3 млн. грн.), 29,3% (з 1126,8 до 796,4 млн. грн.) та 21,0% (з 84,7 до 66,9 млн. грн.) відповідно. Позитивна динаміка простежується в сфері лізингу сільськогосподарської техніки – кількість договорів зросла на 18,9% (з 7442,1 до 8846,8 млн. грн.), а лідером є лізинг банківського обладнання – кількість цих договорів збільшилась на 265,7% (з 48,4 до 177 млн. грн.).

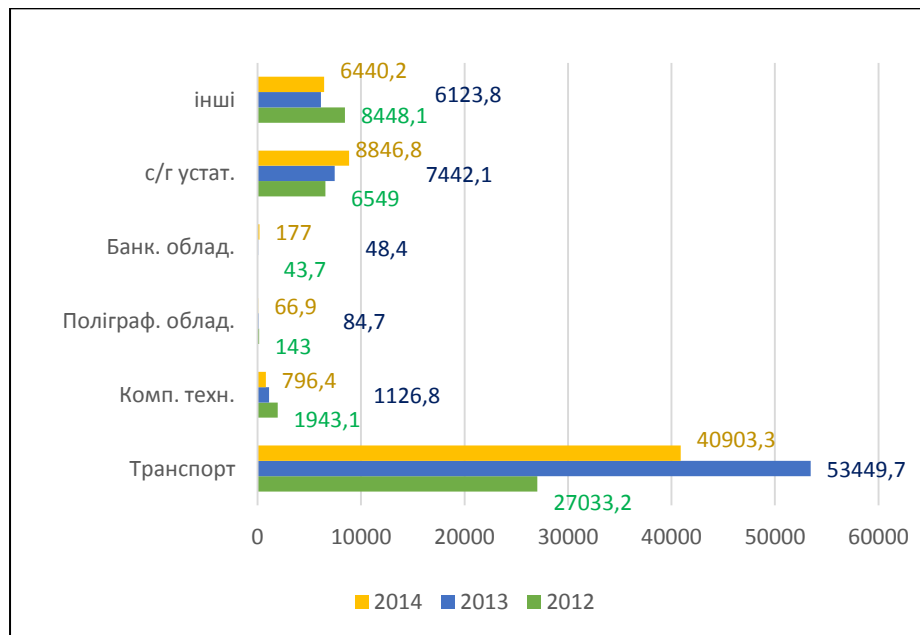

Рис.4. Вартість договорів фінансового лізингу за обладнанням станом на 2012-2014 рр., млн. грн.

Джерело: систематизовано авторами на основі[5]

З метою сприяння розвитку відкритого ринку оперативного і фінансового лізингу в Україні шляхом координації діяльності підприємств у 2005 році було створено асоціацію «Українське об'єднання лізингодавців» (УОЛ). Вона виступає добровільним альянсом професійних учасників ринку лізингу. В статуті об'єднання зазначено, що воно не слугуватиме інструментом досягнення будь-яких угод між її членами щодо розподілу вітчизняного лізингового ринку. УОЛ виступає неприбутковою організацією, яка згідно з чинним законодавством України не ставить за мету отримання прибутку.

Асоціація здійснює свою діяльність у напрямках, представлених на Рис. 5.

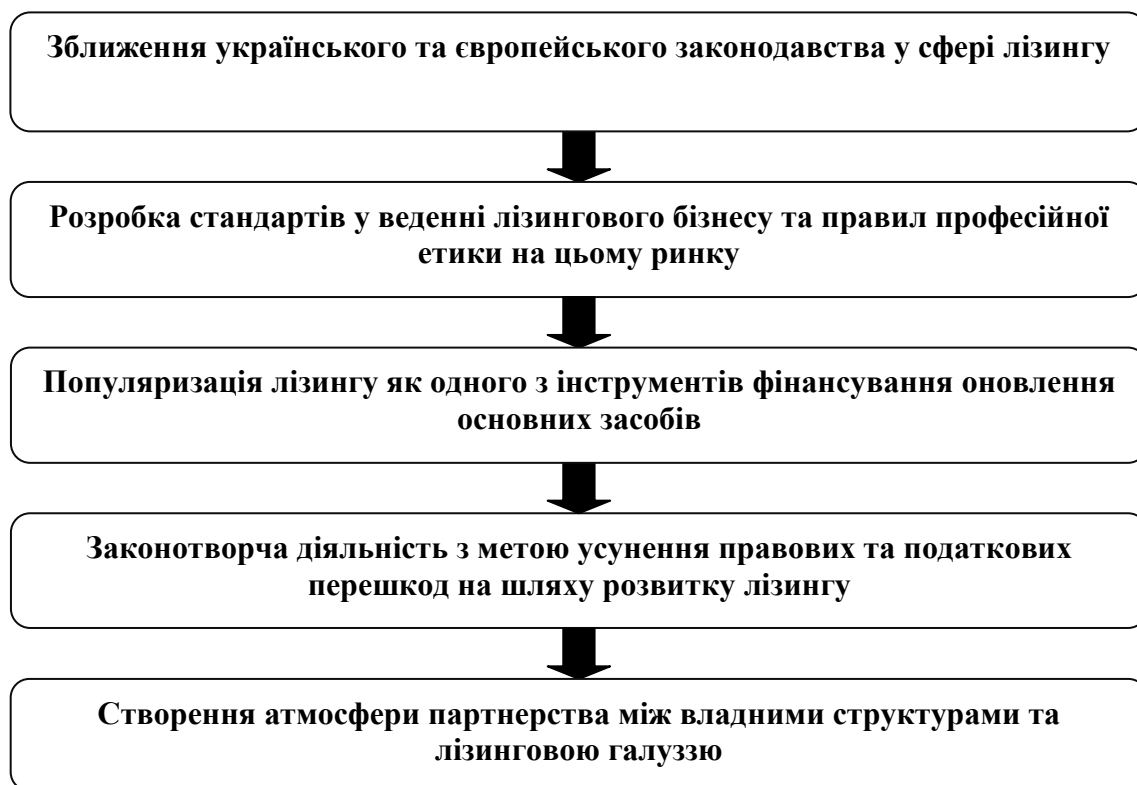

Рис.5. Напрями діяльності «Українського об'єднання лізингодавців»

Джерело: структуровано авторами на основі[6]

Повними членами асоціації є такі лізингові компанії: «AVIS Україна», «Ілта», «ОТП Лізинг», «УніКредит Лізинг», «Перша лізингова компанія/ALD Automotive», «Райффайзен Лізинг Аваль», «ВТБ Лізинг Україна», «Райффайзен Лізинг Аваль» та «Український Лізинговий Фонд».

Для розвитку міжнародних зв'язків Асоціація УОЛ 2005 року стала членом Федерації європейських асоціацій лізингових компаній LEASEUROPE. Вона налічує близько 47 національних Асоціацій європейських країн, що охоплюють 92% європейського лізингового ринку.

УОЛ також співпрацює з LeasingLife – провідним європейським виданням лізингового ринку, яке надає інформацію та аналітичні дані, організовує тренінги для спеціалістів британської та європейської лізингової індустрії. Між Асоціацією лізингодавців України та LeasingLife укладено угоду про партнерство, що надало УОЛ вільний доступ до всіх ресурсів даного видання[6].

Висновки. Проведене дослідження показало, що в Україні зростає кількість зареєстрованих юридичних осіб, що надають послуги лізингу, але водночас через кризу зменшується кількість укладених лізингових договорів. Найбільшим попитом користується лізинг транспортних засобів, але найкращу тенденцію до зростання вартості договорів має лізинг банківського обладнання. Загалом на вітчизняному ринку наявні досить сприятливі умови для подальшого розвитку лізингу як альтернативи банківським кредитам на устаткування, але для вирішення перелічених в статті проблем необхідно: розробити закон, що регулював би оперативний лізинг в Україні, проводити на базі УОЛ міжнародні конференції з метою міжнародного обміну досвідом та привернення уваги до українського ринку лізингу, усунути на законодавчому рівні податкові перешкоди на шляху до широкого розвитку лізингу в Україні.

Література

1. Баєва О. І. Поняття та функції лізингу / О.І. Баєва // Науково-практична конференція науково-педагогічних працівників, науковців, аспірантів та співробітників академії: збірник тез та доповідей. – 2012. – С. 46.
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР // www.rada.gov.ua
4. Лісовська Н. В. Діюча законодавча база державного регулювання лізингової діяльності [Електронний ресурс] / Н. В. Лісовська // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvamu_ekon_2010_8_28. Pdf.
5. Любива В. Б. Ринок лізингових послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. Б. Любива // Ефективна економіка. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2148>.

6. Рейтинг компаній [Електронний ресурс] // Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців» – Режим доступу до ресурсу: <http://www.leasing.org.ua/ua/rating/>.

References

1. Bayeva O. I. Ponyattya ta funktsiyilizynhu / O.I. Bayeva // Naukovo-praktychna konferentsiya naukovo-pedahohichnykhpratsivnykiv, naukovtsiv, aspirantiv ta spivrobitnykivakademiyi: zbirnyktez ta dopovidey. – 2012. – S. 46.
2. Hospodars'kiy Kodeks Ukrayiny vid 16.01.2003 r. # 436-IV // www.rada.gov.ua
3. ZakonUkrayiny «Pro finansovylyzynh» vid 16.12.1997 r. # 723/97-VR // www.rada.gov.ua
4. Lisovs'ka N. V. Diyucha zakonodavcha baza derzhavnoho rehulyuvannya lizynhovoyidiyal'nosti [Elektronnyyresurs] / N. V. Lisovs'ka // Naukovyy visnyk Akademiymunitsypal'nohoupavlinnya. Seriya: Ekonomika. – 2010. – Rezhymdostupu do resursu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvamu_ekon_2010_8_28. Pdf.
5. Lyubyva V. B. Rynoklizynhovoykhposluh v Ukrayini: problemy ta perspektyvyrozvytku [Elektronnyyresurs] / V. B. Lyubyva // Efektyvnaekonomika. – 2013. – Rezhymdostupu do resursu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2148>.
6. Reytynhkompaniy [Elektronnyyresurs] // Asotsiatsiya «Ukrayins'keob'yednannya lizynhodavtsiv» – Rezhymdostupu do resursu: <http://www.leasing.org.ua/ua/rating/>.